

Nr 80.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ny ladugård m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar; given Stockholms slott den 3 februari 1933.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med tillförordnade chefen för finansdepartementet anför statsministern i egenskap av tillförordnad chef för socialdepartementet.

Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, vilken anstalt trädde i verksamhet under år 1923, har alltsedan sin tillkomst varit förlagd till det forna övningsfältet Salbohed i Västmanlands län. Övningsfältet har hittills varit utarrenderat till anstalten av chefen för östra arméfördelningen. Genom beslut den 2 december 1932 har emellertid Kungl. Maj:t föreskrivit, att övningsfältet från och med den 14 mars 1933 skall överlämnas till förvaltning av anstaltens styrelse.

Anstalten, som för närvarande har plats för 40 elever, är inrymd i två byggnader, belägna cirka 400 meter från varandra och skilda genom allmän landsväg. I den ena byggnaden, »baracken», hava eleverna sitt kvarter; där inrymmas dessutom matsal, skolsal, sjukrum, dagrum m. m. Den andra byggnaden, den s. k. övre anstalten, innehåller endast ekonomilokaler (kök, syrum och vävsal), snickeriverkstad samt bostäder för ogift hushålls- och

jordbrukspersonal. Till anstalten hör dessutom ett antal jordbruksbyggnader, såsom ladugård, stall, svinhus m. m.

Med skrivelse den 25 oktober 1932 har *statens organisationsnämnd* överlämnat betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod (statens offentliga utredningar 1932: 25). I denna plan har organisationsnämnden upptagit vissa byggnadsarbeten vid berörda anstalt nämligen dels ny ekonomibyggnad, dels ock nya jordbruksbyggnader.

Organisationsnämnden har framhållit, att den nuvarande ekonomibyggnaden befunde sig i dåligt skick och vore svår att underhålla. Dessutom innebure det långa avståndet från denna byggnad till bostadsbaracken stora olägenheter, främst i fråga om utspisningen. Nämnden har därför funnit det vara av nöden, att ny ekonomibyggnad uppfördes i närheten av baracken.

Rörande de nuvarande till jordbruket hörande byggnaderna har nämnden i betänkandet anført, att de befunde sig i mycket dåligt skick, att de vore otillräckliga för egendomens behov samt att de dessutom låge så spridda, att jordbruksarbetet därigenom måste både hindras och fördyras och elevernans användning i arbetet försvåras. Nämnden hade därför funnit oundgängligt, att nämnda byggnader ersattes med nya.

Enligt ett tidigare uppgjort förslag, som förelagts nämnden, skulle kostnaderna för omändringsarbeten å Salbohedsanstalten för dess sättande i tillfredsställande skick belöpa sig till cirka 250,000 kronor, därav 91,000 kronor beräknats för ny ekonomibyggnad och 38,000 kronor för nya jordbruksbyggnader (ny ladugård). Resten belöpte på ändring av baracken, vattenledningsanordnande m. m.

Organisationsnämnden, som låtit verkställa förnyad kostnadsberäkning rörande ifrågavarande byggnadsarbeten, har kommit till den uppfattningen, att de tidigare beräkningarna varit alltför knappa och att kostnaderna i stället borde uppskattas till 103,000 kronor för ekonomibyggnaden och 40,000 kronor för ladugården.

Men hänsyn till den nuvarande ladugårdens synnerligen bristfälliga skick har nämnden ansett, att ny ladugård först borde uppföras samt att detta borde ske under budgetåret 1934/1935. Den föreslagna nya ekonomibyggnaden borde enligt nämndens mening komma till utförande under budgetåret 1939/1940.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag av under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning under budgetåret 1933/1934 erinrade chefen för socialdepartementet under rubriken »fonden för förslag till statsverket», punkt 4, om vad organisationsnämnden i berörda avseenden föreslagit samt anförde vidare, att rörande omförmälda arbeten vid Salbohed för det dåvarande ytterligare utredning påginge inom byggnadsstyrelsen. Departementschefen uttalade därvid vidare, att han ansåge sig hava anledning räkna med att av arbetena de, som avsåge uppförandet av nya jordbruksbyggnader, lämpligen borde komma till stånd redan under nästkommande budgetår samt att kostnaderna för desamma kunde uppskattas till omkring 40,000 kronor.

På departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t under nämnda punkt riksdagen att, i avbidan på blivande proposition i ämnet, till jordbruksbyggnader vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

I statsverkspropositionen förutsattes, att detta anslag skulle täckas av lånemedel.

Sedan byggnadsstyrelsen nu med skrivelse den 16 januari 1933 överlämnat sin i ämnet verkställda utredning ber jag att få till ytterligare behandling upptaga denna fråga.

I nämnda skrivelse har byggnadsstyrelsen till en början meddelat, att på styrelsens begäran *föreståndaren för Salbohedsanstalten* med skrivelse den 6 december 1932 till styrelsen överlämnat de äldre ritningar och kostnadsberäkningar, som legat till grund för organisationsnämndens förslag. I skrivelsen har föreståndaren anfört bland annat följande.

Ritningarna hade i flera avseenden varit ofullständiga och beräkningarna approximativa. I fråga om jordbruksbyggnaderna vore följande att nämna. Egendomen Salbohed omfattade 200 tunnland odlingsbar jord, varav 170 tunnland vore uppodlade. I fullt uppodlat skick komme egendomen att kräva en uppsättning av 50 kor. Det oaktat hade emellertid i förslaget den nya ladugårdsbyggnaden blott beräknats för 40 kor. Dessutom saknades enligt förslaget i nämnda byggnad vissa erforderliga utrymmen såsom rotfrukts- och torvströrum i häststallet, kalvningsbox m. m. Den summa av 4,500 kronor, som avsetts till vissa ledningar m. m. vore synnerligen lågt beräknad. Det kunde vidare ifrågasättas, huruvida ej åtminstone djurstallarna borde uppföras av annat material än trä. Kostnadsberäkningarna vore därför för låga.

Byggnadsstyrelsen meddelar härefter, att styrelsen med hänsyn bland annat till vad föreståndaren sålunda anfört anmodat anstaltens styrelse att låta utarbeta och kostnadsberäkna nytt förslag till byggnader i enlighet med vad organisationsnämnden anfört och med beaktande av föreståndarens uttalanden ävensom att föreståndaren för anstalten med skrivelse den 3 januari 1933 överlämnat dylikt förslag till byggnadsstyrelsen.

Förslaget är, till den del detsamma avser uppförande av ny jordbruksbyggnad (ladugård), åskådliggjort å två byggnadsstyrelsens skrivelse bifogade ritningskopior, dagtecknade den 30 december 1932. Beträffande detta förslag har *byggnadsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Det nya förslaget till jordbruksbyggnad (ladugård) överensstämde i stort sett med det av organisationsnämnden förordade förslaget, dock med den skillnaden, att antalet båsplatser för kor utökats från 40 till 48. Denna utökning syntes, efter vad byggnadsstyrelsen under hand inhämtat från lantbruksstyrelsen, vara väl motiverad med hänsyn till den större omfattningen av odlad jord, egendomen framdeles kunde beräknas erhålla. Den nya kostnadsberäkningen utvisade en avsevärd ökning av kostnaderna, nämligen från 40,000 kronor till 55,000 kronor. För att nedbringa dessa kostnader hade anstaltens arkitekt på byggnadsstyrelsens anmodan minskat byggnadskuben, varigenom kostnaderna kunnat nedbringas till 48,000 kronor. I detta belopp hade ej inräknats kostnader för mjölkningsmaskiner och inventarier samt ej heller kostnader för erforderliga yttre dränerings- och ledningsarbeten m. m., vilka, såsom i det ursprungliga förslaget, beräknats

att utföras av anstaltens eget folk. Byggnaden vore beräknad med samma enkla utförande beträffande grund, väggar, bjälklag, golv och tak m. m., som varit förutsatt i det tidigare förslaget. Av föreståndaren ifrågasatt materialutbyte från trä till sten skulle så avsevärt öka kostnaderna, att byggnadsstyrelsen för sin del ej kunnat tillstyrka en sådan åtgärd. Mot de beräknade kostnaderna, 48,000 kronor, hade styrelsen intet att erinra under förutsättning, att anstaltens eget folk i största möjliga utsträckning anlidades för arbetenas utförande och att samma material användes som enligt det tidigare förslaget.

Mot planläggningen av ladugårdsbyggnaden hade styrelsen intet annat att erinra, än att det ur olika synpunkter ej torde vara fördelaktigt att placera svinhuset under samma tak som övriga utrymmen. Då emellertid ett särskiljande av svinhuset givetvis måste medföra ökade kostnader, ville styrelsen endast förorda, att, innan arbetena toge sin början, en undersökning gjordes, om ej en ytterligare beskäring av utrymmena skulle möjliggöra sådana besparingar, att svinhuset kunde läggas vid sidan av ladugården.

I anslutning till det anförda har byggnadsstyrelsen tillstyrkt framläggande av proposition till riksdagen om anvisande av ett anslag av 48,000 kronor för uppförande av en ladugårdsbyggnad vid anstalten i huvudsaklig överensstämmelse med det föreliggande förslaget.

Byggnadsstyrelsen har vidare med skrivelsen den 16 januari 1933 överlämnat förslag till den av organisationsnämnden ifrågasatta ekonomibygnaden, åskådliggjort å sex skrivelsen bifogade ritningar, jämte kostnadsberäkning, slutande å 103,000 kronor, därvid styrelsen meddelat, att styrelsen icke hade något att erinra vare sig mot ritningarna eller kostnadsberäkningen.

Departements-
chefen.

Innan jag ingår på nu föreliggande byggnadsförslag, ber jag få erinra, att sedan någon tid föreligger fråga om ändrad användning av Salbohedsanstalten, i det att å ena sidan förslag blivit väckt om överflyttning till skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall av vissa elever vid sinnesslöanstalten och å andra sidan fråga uppkommit om förändring av den nuvarande Salbohedsanstalten till en med statens sinnesslöanstalt i Sala, Salberga sjukhus, för enad jordbrukskoloni. Såsom närmare framgår av vad jag i detta ämne anför vid anmälan i årets statsverksproposition av frågan om anslag till avlöningar och vikariatsersättningar vid Salbohedsanstalten (V. s. 140) har ännu icke ståndpunkt kunnat tagas till berörda spörsmål.

Då frågan om *ny ekonomibygnad* å Salbohed nära sammanhänger med spörsmålet om sättet för Salbohedsanstaltens framtida utnyttjande, lärer med prövning av nämnda byggnadsfråga böra anstå, intill dess klarhet vunnits rörande användningen av egendomen vid Salbohed. Med hänsyn därtill synas medel för uppförande av denna byggnad tillsvidare icke böra anvisas.

Frågan om *ny ladugårdsbyggnad* vid anstalten har tidigare ställts i ett visst sammanhang med spörsmålet om Salbohedsanstaltens blivande användning. Sålunda blev en av anstaltsstyrelsen under hösten 1931 gjord framställning om anslag å 10,000 kronor för påbörjande av ny dylik byggnad i 1932 års statsverksproposition (V. s. 264) på hemställan av dåvarande chefen för socialdepartementet avvisad, därvid departementschefen såsom stöd för

sitt ståndpunkttagande hänvisade icke blott till det statsfinansiella läget utan jämväl till den omständigheten, att det måste anses mindre lämpligt att bevilja medel till nämnda byggnad, innan avgörande träffats i frågan om anstaltens framtida användning. Emellertid synes det mig vara berättigat utgå från att, huru än egendomen vid Salbohed framdeles kommer att disponeras, det därstädes bedrivna jordbruksarbetet skall fortgå samt att därför en modern och mot egendomens storlek svarande ladugård under alla förhållanden kommer att erfordras därstädes.

Av den utredning, som av organisationsnämnden förebragts i ämnet, torde framgå, att de nuvarande jordbruksbyggnaderna vid Salbohed äro av sådan beskaffenhet, att deras ersättande är i hög grad av behovet påkallat. Denna uppfattning bestyrkes av de uppgifter, som under hand inhämtats från anstalten. Sålunda har föreståndaren för anstalten meddelat, att byggnaderna, vilka samtliga äro av mycket hög ålder, äro så fallfärdiga, att de endast med största svårighet kunna hållas i någorlunda brukbart skick. I likhet med organisationsnämnden är jag därför av den åsikten, att en ny ladugårdsbyggnad, avsedd att ersätta de nu befintliga jordbruksbyggnaderna, bör uppföras, och anser jag för min del, att detta bör ske redan under nästkommande budgetår.

Vidkommande byggnadens planläggning och beskaffenhet i övrigt ävensom kostnaderna för densamma ansluter jag mig till alla delar till vad byggnadsstyrelsen i ämnet föreslagit. Jag anser således, att byggnaden bör beräknas för 48 kor, att densamma bör uppföras av trä samt att byggnadskostnaden icke må få överstiga 48,000 kronor. Jag förutsätter därvid, att anstaltens elever och arbetsledare, i den utsträckning så lämpligen kan ske, anlitas för utförande av arbetena. Enligt vad jag inhämtat avse de dräneringsarbeten, till vilka eleverna skulle användas, sand- och grusmark och icke — såsom ett i årets statsverksproposition (V s. 142) omförmält dikesarbete, till vilket eleverna ansetts icke kunna begagnas — svårbearbetad lerjord. Innan byggnadsarbetet igångsättes, torde det, i enlighet med vad byggnadsstyrelsen hemställt, böra verkställas undersökning, huruvida icke inom den angivna kostnadsramen kan göras sådan jämkning i det föreliggande förslaget, att svinhuset kan uppföras såsom en fristående byggnad.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida med hänsyn till rådande arbetslöshet, närmare bestämmelser rörande arbetets utförande böra föreskrivas.

Enligt mitt förslag torde alltså för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål böra anvisas ett anslag av 48,000 kronor eller 8,000 kronor mera än det belopp, vartill anslaget i statsverkspropositionen preliminärt beräknades. Då det på sätt av det föregående framgår är ovisst, om den nya ladugården med vad därtill hörer bör uppföras i en eller flera byggnader, synes mig förevarande anslag lämpligen kunna erhålla benämningen ny ladugård m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordat förslag av ny ladugård m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 48,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.